

"De IJsselstreek"

De IJsvogel

"De IJsselstreek"

De IJsvogel

Colofon

VOORZITTER:

Henk Hietbrink, Epserenk 26
7214AR Epse 0575-491992

SECRETARIAAT:

Tineke Hirschler, Buddezand 16
7384 CA Wilp
e-mail: vwgijsselstreek@gmail.com

PENNINGMEESTER:

Co van Winsum, Paul Gabriëlstraat 1,
7425 NV Deventer
e-mail: co.van.winsum@planet.nl

BESTUURLID:

Excursies en lezingen:
Harry Dijkerman, Het Wilgert 50
7214AW Epse
e-mail: harry-dijkerman@zonnet.nl

BESTUURLID:

Annemieke Nierop, Middenweg 36,
7384 BB Wilp
e-mail: annemiekenierop@gmail.com

BESTUURLID:

Mieke Iwema, Boxbergerweg 62
7431 PP Diepenveen
e-mail: iwemaml@xs4all.nl

REDACTIE:

Ellen Somhorst
e-mail: e.somhorst@hotmail.com

TEKSTCORRECTIES

Marcel Hutten
e-mail: marcelhutten@planet.nl

OPMAAK IJSVOGEL:

Harry Dijkerman

VERZENDING IJSVOGEL:

Rennie Veldhuizen
e-mail: rennie.veldhuizen@gmail.com

Inhoud

- 3 Van de redactie
- 4 Paar dagen erop uit
- 6 Drie reigers aan de waterkant
- 7 Tuinvogelplezier 5
- 10 Vogelverrassing Marsweg
- 11 Oeverwaluw
- 11 Steenuilenpret
- 13 Onomatopée
- 14 Hartstikke blij met drie jonge Rüppels gieren
- 14 Aalscholvers hebben super oren
- 15 Informatie vogelwerkgroep
- 16 Excursies en activiteiten

Cover: Blauwe kiekendief vrouw. Foto Harry Dijkerman

Van de redactie

Hallo allemaal, het is weer september, ik hoop dat het goed gaat met iedereen en dat jullie een heerlijke zomer hebben gehad met een vakantie waarin je hebt genoten van alle mooie natuur en vogels om je heen, ondanks alle beperkingen die er waren en zijn door Covid-19.

Voor jullie ligt weer een volle IJsvogel met daarin een combinatie van artikelen uit eigen gelederen en bijdragen die al eerder op andere plekken gepubliceerd zijn.

Je vindt o.a. een verslag van een vakantie in het pre-Covid-19 tijdperk, geschreven door onze reislustige columnist uit Kampen. Hij is in Fuerteventura geweest waar hij een aantal endemische- en "gewone" vogels heeft gezien en gefotografeerd.

Onze voorzitter heeft dit voorjaar bij nestkastonderzoek een foto gemaakt van de binnenkant van een nestkastje met daarin een kleurrijke verassing. In dit artikel doet hij verslag van wat hij heeft waargenomen bij twee bezoeken aan dezelfde kast....

In Rotterdam zijn dit jaar bijzondere jonge vogels geboren, op de website van dierentuin Blijdorp kun je mee kijken hoe deze jongen groot worden. Ga ook eens kijken op de site van andere dierentuinen waar met vogels gekweekt wordt om zo deze dieren ook op andere plekken in de wereld te kunnen laten zien aan bezoeker. Alhoewel ik persoonlijk wel veel problemen heb met het houden van dieren - en speciaal vogels in gevangenschap, valt het misschien nog wel te billijken als je op die manier een soort in stand kunt houden

Het afgelopen voorjaar is er door alle Covid-19 beperkingen natuurlijk geen enkele cursus doorgegaan. Zo is bijvoorbeeld de geluidencursus vroegtijdig gestopt. In die cursus werden de vogelgeluiden in een soort van groepen ingedeeld om zodoende houvast te krijgen in wat vogels allemaal zoal ten gehore brengen. Het gaat om nogal ingewikkelde begrippen als roepzang, strofenzang met motiefseries en stereotiepe strofen. En continuzang met gevarieerde strofen bijvoorbeeld. Ik snap dat een aantal van ons het nu opgeeft. Toch gooi ik er nog maar een moeilijk woord bij en dat is: onomatopée. In deze IJsvogel een stukje over dit verschijnsel dat eigenlijk de makkelijkst te definiëren groep vogels betreft, namelijk de groep die zijn eigen naam roept of zingt.

In deze IJsvogel ook een kort artikel over waarnemingen bij één van de Oeverzwaluwkolonies in Deventer. Net voor dit naar de drukker ging, kwam er van de schrijver nog een kleine aanvulling op zijn artikel. Op 24 augustus was er namelijk nog een waarneming van 3 jonge Oeverzwaluwen die door hun ouders gevoerd werden. Waarschijnlijk was dit een 2de of misschien zelfs wel 3de broedsel, dat door het mooie weer nog een kans kreeg om groot te worden voordat alles weer richting Afrika vertrok.

Onze vaste columnist Janneke Huismus laat weer van

zich horen over van alles wat haar deze zomer in de omgeving van haar huis is opgevallen aan de vogelpopulatie in Bathmen.

Ergens is een artikel gevonden over een wat bizar onderzoek naar hoe en wat Aalscholvers onder water kunnen horen. Iets waar ik nog nooit over nagedacht had. Ik vogel nu al heel wat jaren, altijd komt er weer iets langs dat je verwonderd en waar weer veel over te leren valt.

Ook uilen komen in deze IJsvogel aan bod. Steenuilen deze keer. Het artikel is een vraaggesprek met mensen in wiens tuin een Steenuil tot broeden is gekomen. Een leuk stuk met niet alleen feiten maar ook veel bewondering en verwondering, in tekst opgemaakt. Na dit overzicht rest mij niet meer dan jullie veel plezier met deze IJsvogel te wensen. En ook veel plezier natuurlijk als je de komende tijd naar buiten gaat. Een boeiend vogelseizoen komt er weer aan. Zomergasten die langzaam weer vertrekken, wintergasten die juist deze kant weer op komen en doortrekkers die hier komen opvetten en uitrusten voor ze naar hun winterkwartieren vertrekken. Kortom: buiten valt van alles te beleven!

Ellen Somhorst

Kleine mantelmeeuw zwart van de kolen. Foto Harry Dijkerman

Paar dagen eropuit

8 t/m 12 december 2019

Het is begin december 2019 en ik heb nog uren over en moet ze dus opnemen. Wat te doen, wat te doen? Ik had mijn keuzes teruggebracht tot: 1: Noord-Zweden voor het noorderlicht of 2: ergens naar een zonnige plek. Aangezien het in Noord-Zweden een graadje of 20 onder nul was, heb ik toch maar gekozen voor een zonnig plekje. Dus op het internet gezocht naar een mooie lastminute en uiteindelijk enkele dagen op Fuerteventura geboekt.

Ik ben nog nooit op een Canarisch eiland geweest dus ik had geen idee wat ik er van verwachten moest. Ik had op google maps een hotel uitgekozen op een plek waar een langgestrekte groenstrook te zien was, dus dat zou goed moeten komen.

Aangezien mijn vlucht om kwart over zes zondagochtend gepland stond, ben ik met een van de laatste treinen, al op zaterdagavond naar Schiphol vertrokken. Na aankomst ergens een plekje gezocht en een paar uurtjes rondgehangen tot de balies open gingen. De heenvlucht verliep voorspoedig en zonder trammelant werd ik ontvangen op het vliegveld van Fuerteventura en mocht ik plaatsnemen in een bus van TUI die mij naar mijn hotel zou brengen. Mijn eerste indruk van het eiland was die van een droge, rotsachtige woestijn met af en toe wat stadjes met een klein beetje groen.

Bij het boeken heb ik bewust gekozen voor een hotel dat tegen een park lag. Costa Calma heette het plaatsje waar mijn hotel lag. Dit is een gebied waar meer zand aanwezig is dan op de rest van het eiland. En langs het strand bouwen ze dan enorme resorts en pensions etc. Maar er was ook een mooie groenstrook met dadelpalmen en bijzondere dennen.

Na aankomst in mijn hotel kreeg ik een bandje om mijn pols, dat was omdat ik All-In geboekt had. Mijn kamer was pas over een paar uurtjes gereed dus ben ik een wandelingetje in het park wezen maken. Daar

kwam ik een Spaans vogelaarsstelletje tegen. Gelijk even gevraagd of ze iets leuks gezien hadden. De Yellow Browed nogwat. En dan is Latijn toch wel handig want toen de jongen Phylloscopus aangaf, wist ik dat het om de Yellow Browed Warbler ging. De bladkoning dus in het Nederlands. Zij waren op zoek naar de palmtortel maar hadden die nog niet gevonden. Nadat ik doorgelopen was, zag ik een paar honderd meter verder in het park een palmtortel lopen. Ik dacht toen nog: hoe moeilijk kan het zijn om die te spotten. Niet wetende dat ik in de vijf dagen dat ik op het eiland was er maar twee zou zien. Op de laatste ochtend heb ik er gelukkig ook nog één voor de lens kunnen krijgen.

Na uiteindelijk mijn keycard voor mijn kamer in ontvangst hebben mogen nemen bleek dat de computer die alles regelde gecrashed was en als ik mijn kamer in wou moest ik mij steeds melden bij de desk zodat een medewerker mij mijn kamer in kon laten. Ach ja dat hoort er ook bij, niet alles kan helemaal goed gaan bij als ik op vakantie ben.

De tweede dag heb ik het park en de omgeving verder verkend en bij terugkomst hoorde ik vanaf het terras van één van de barren van het resort een vogel zingen. Ik ben helemaal geen vogelaar die geluiden herkent maar dit was wel iets apart. En wat bleek een meter of 50 verderop zat er bovenop de struikjes van het strand een klapekster, waarschijnlijk de canarische ondersoort, te zingen. Heel apart omdat te horen, meerdere melodietjes werden mij toegezongen. Later in de week was er ook nog een klapekster die "gewoon" op het rietendak van een zwembad zat te zingen, dat normaal zullen we maar zeggen.

Klapekster

Dag drie ben ik er met verrekijker en foto-meuk erop uit getrokken. Best apart om op rond van die beachresorts te wandelen met alle apparatuur om mijn schouders. Er zullen vast Duitsers zijn geweest die dachten dat ik iets heel anders aan het zoeken was dan vogeltjes. Het park achter het resort zat vol met vogels. Een mooie groep sijzen maar ook kneus en putters waren vrij snel te vinden. Alleen waren de sijzen te vliegvlug in de toppen van de dennen om te foto-

graferen. Het was leuk om enkele zomergasten van ons in hun winteromgeving tegen te komen.

Kneu

Om Costa Calma heen is er dus niet veel meer dan strand bij de resorts en woestijn in noordelijke richting. De woestijn heb ik meerdere malen bezocht en lekker in rondgewandeld. Het is onderdeel van een natuurgebied melde een bord maar waarvoor is mij een raadsel. Er was op kleine hagedisjes en wat slakjes na niet veel te vinden. Overvliegende meeuwen dat wel maar verder niets. Op de route naar de woestijn kwam ik achter het politiebureau nog wel deze beesten tegen. De Barbarijse grondeekhoorn als ik mij niet vergis. Hun hoge piepjes waren leuk om te horen. Je wordt altijd goed in de gaten gehouden.

Barberijse grondeekhoorn

Verder zaten er in de buurt van een plas water ook brilgrasmussen. Leuke kleine vogeltjes die hun naam eer aan doen door het hebben van een witte oogring. Leuk om te zien maar moeilijk om te fotograferen. Wat zijn die vogeltjes rap en snel weg, ik heb er geen betere foto van helaas.

Brilgrasmus

Een soort die je in het park, op het resort, bij de waterplas en in de droge waterlopen, dus eigenlijk overal wel, zag was de hop. In Nederland kom je die nauwelijks tegen en moet je er achteraan jagen als een doorgewinterde twitcher maar hier zitten ze overal. Alleen heb ik de karakterestieke roep maar één keer gehoord. Op mijn laatste ochtendwandeling in het park. Wat opviel is dat de hoppen die in het park zaten veel beter benaderbaar waren dan de hoppen die buiten Costa Calma zaten. In het park kon je rustig op vijf meter staan en foto's nemen maar die buiten Costa Calma vlogen al weg als je nog niet eens twintig meter verwijderd was. De hoppen in het park waren dan wel "gemakkelijk" te benaderen maar dat betekend niet dat het makkelijk fotograferen is in het duister van het park. Lange sluitertijden zorgen veel bewogen foto's. Deze is ook niet je van het, maar is wel de scherpste.

Hop

De woensdag heb ik mijn langste wandeling gemaakt op zoek naar de Canarische roodborsttapuit. Deze soort is endemisch voor Fuerteventura. Dat betekend dat deze soort alleen maar op Ferteventura voorkomt. De soort komt volgens wikipedia voor in uitgedroogde waterlopen. En een tweekilometers ten noordwesten van mijn resort er eentje. Via google maps kon ik zien dat er bosjes van enige omvang aanwezig waren en dat het niet alleen maar dor en droog was. Dus na het onbijt mijn spullen gepakt en aan de wandel

gegaan. Loop ik het park uit over een soort van bouw/ stortterrein over zie ik in mijn ooghoek een vogeltje vliegen. In eerste instantie dacht ik dat het weer zo'n brilgrasmusje was maar nee het was een robotap. Snel een paar foto's gemaakt voordat de vogel verdwenen was. Ik heb acht foto's, waarvan eentje helaas uit focus, kunnen maken. Ik dacht als ik er hier al eentje tegenkom dan moet het in de droge waterloop toch wel goedkomen. Nou nee dus. De enige vogel die ik daar gezien heb was weer zo'n klapekster. Op de alarmroepjes van de grondeekhoorns na was het nogal leeg. Op mijn weg terug nog een tijdje gezocht op de plek waar de robotap eerder gezien had maar helaas is het bij deze ene korte ontmoeting gebleven.

Canarische roodborsttapuit

Berthelots pieper

Atlantische geelpootmeeuw

Mijn laatste ochtend ben ik er vroeg uitgegaan en heb ik het park nogmaals doorgelopen op zoek naar de palmtortel en de spaanse mus. Deze laatste wel veel gezien maar niet voor de lens kunnen krijgen helaas. En gelukkig kwam ik dus ook nog een palmtorteltje tegen die zich gewillig liet vastleggen op de gevoelige plaat. De palmtortel lijkt enigszins op onze zomertortel en is minstens zo mooi.

Jan-Jaap Fleurke.

Palmtortel

Drie reigers aan de waterkant

De Blauwe Reiger

Een reiger staat opletend in het riet als een tweepoots harpoengeweer blijkt plots dat, dat ding ook nog schiet een vis, die zwaait nog even heen en weer.

De Witte Reiger

Je hebt ze groot en je hebt ze klein al wordt beweerd dat ze van zilver zijn ze zijn nieuw en komen voor de vis ik zou niet weten wat daar verkeerd aan is.

De Purperreiger

Onder de reigers duidelijk de kardinaal we hebben blauwen en witten en welaan was die dunne gewoon maar rood normaal dan kon je de vlag aan de waterkant zien staan

Guido van Geel

Tuinvogelplezier 5

Verenverwarring 4: De rui.

Beste IJsvogellezers en -lezeressen, via deze septembercolumn vlieg ik weer bij jullie binnen.

De afgelopen maanden konden we door coronamaatregelen de natuur heel anders beleven dan normaal. Op het leven in mijn toch al vogelvriendelijke tuin had het weinig effect. Of het moet het verschijnen geweest zijn van de veertigste door mij in mijn tuin gespote vogelsoort, te weten Oranje Mysterie. Het is nog steeds een zoektocht om dit vogeltje met oranjegevoel te determineren, waarschijnlijk een ontsnapte voliërevogel en geen Kruisbek. Wie kan me helpen?

Oranje mysterie-vogel lijkt Kruisbek M juv

Echter buiten mijn tuin was en is wel goed te merken wat de invloed van de mens op zijn omgeving is. Daarom ditmaal eerst even een klein uitstapje in mijn column. Een wandelingetje vanaf mijn voordeur, over het fietspad langs de Schipbeek, laarzen zijn niet nodig.

Een route waarlangs de tieners naar school fietsen, de dorpsbomen uitgelaten worden en die is opgenomen in menige officiële toeristische wandel- en fietsroute. Dus echt rustig is het er normaal niet.

CORONA: FUTEN i.p.v. SURVIVAL

Hier bij mij in de buurt wordt al jaren, begin april, de Survival-Run gehouden; door bos, weilanden, slootjes en beek. Het is een elk jaar in omvang groeiend evenement. De wedstrijd zelf en het opbouwen van de hindernissen met o.a. een afzetting met wapperend rood-wit plastic lint en pontons van de ene naar de andere oever van de beek verstoort inmiddels jaarlijks de natuur ruim 3 weken achteréén. Precies in het begin van de paar- en nesteltijd. En dat is te merken, heel wat vogels kozen eieren voor hun geld en nestelen niet meer in dat gebied.

Het Futenpaar dat tot 2014 gewoon in het zicht van het fietspad broedde en zijn jongen daar grootbracht, laat zich sinds 2016 niet eens meer in de buurt

Fuut op nest

Fuut met jong

zien, ook niet zonder jongen. Die Futen zijn helaas al jaren uit mijn zicht verdwenen.

Dit jaar was de Survival-Run afgelast i.v.m. de coronamaatregelen en lieten de Futen zich zowat meteen weer zien, nog niet om te nestelen, maar wel gewoon foeragerend. Deze Fuut ving volgens mij een Stekelbaarsje.

Fuut hebbes herkenbare vis

Het zou fijn zijn als we in het voorjaar altijd wat meer rekening zouden houden met de vogels. Niet alleen door een verbod op de bomenkap, maar door verstorende activiteiten te verplaatsten naar elders of uit te stellen tot na het broedseizoen.

VERENVERWARRING 4: DE RUI

Terug naar de tuinvogels. Als jullie dit lezen zijn de meeste jonge vogels zo goed als zelfstandig en inmiddels ook al behoorlijk op hun ouders gaan lijken. De volwassen vogels zijn nu gaan ruien. Dus deze zomer en herfst is het in mijn tuin erg afwisselend qua uiterlijke stadia wat betreft de tuinvogels.

RUI NAAR WINTERKLEED.

Na het grootbrengen van de jongen, verwisselen pa en ma hun nu aftands geworden, intensief gekleurde zomerkleed, voor een iets minder opvallend maar wel nieuw verenpak: hun winterkleed. Op het toppunt van de rui, wanneer ze slecht en minimaal in de veren zitten, zul je de vogels minder vaak zien. Ze kunnen dan immers minder vlot vliegen. Op zijn mooist zijn ze dan beslist niet, zoals te zien aan deze kale Koolmees, en soms zijn ze te verwarren met hun bijna volwassen jongen, zoals bij deze ruiende Roodborst.

Koolmees kaal

LOSSE VEREN

Deze ruiperiode is ook de tijd waarin je veel losse veren kunt vinden. De vondst van een enkele veer is toch heel wat anders dan een compleet verenkleed en dus zijn de losse veren niet altijd aan een specifieke vogelsoort te linken. Sommige veren zijn echt wel duidelijk herkenbaar, zoals de lichtblauw gestreepte veertjes van de Gaai en de kenmerkend zwart-witte vleugelveren van de Grote Bonte Specht. Op de foto hieronder zie je v.l.n.r. veren van de Ekster, de Gaai en de Grote Bonte Specht.

Foto's van bewegende vogels, al zijn ze dan vaak niet superscherp, of van zonnende vogels met wijd uitgespreide vleugels en staart, helpen wel om meer details te kunnen zien van de veren afzonderlijk en dus om los gevonden veren beter te kunnen determineren.

Roodborst rui

Veren v.l.n.r. ekster, gaai, grote bonte specht

Gaai

Grote bonte specht

Turkse tortel

NOG MEER VERENVERWARRING

Het natte verenpak, van een regenbui of een nat bad, wil de vogels ook wel eens minder herkenbaar maken. Deze natte Grote Bonte Specht leek door zijn natte borstveren in het voorbijgaan even op de Middelste Bonte Specht.

Grote bonte specht in de regen

Ook minder goed herkenbaar zijn vogels als ze hun verenkleed opzetten, zoals deze Heggenmus.

Heggenmus

NORMALE KLEURVARIATIE

Om het nog spannender te maken, is er binnen enkele vogelsoorten een grote variëteit aan kleuren aanwezig. De Groenlingen vormen zo'n bont gezelschap, maar ook bij de Koolmezen komt er een grote natuurlijke kleurvariatie voor, van normaal felgeel aflopend naar licht beige-grijs.

Koolmees waarvan 1 grijs-geel en de andere bleek gekleurd.

AFWIJKENDE KLEURING

Om de verenverwarring compleet te maken is er nog een kleurafwijking, die leucisme genoemd wordt. Bij vogels is er dan sprake van afwezigheid of vermindering van pigment in het verenkleed. Zoals te zien aan de vele witte veren in de vleugels van onderstaande Huismusvrouw.

Een aparte vorm van leucisme is albinisme, vaak is er dan sprake van totale afwezigheid van pigment in het verenkleed, dus van een totaal wit verenkleed, met daarbij een afwijkende kleur ogen (bijv. rood). Deze vorm ben ik echter nog nooit in het echt tegengekomen.

Huisemus leucisme

Tot slot wens jullie jullie voor de komende tijd veel tuinvogel(veren)plezier, maar ook veel (veer)kracht toe. Hopelijk kunnen we elkaar, ondanks corona, gezond weerzien in mijn volgende column.

Janneke Huisemus
E: huisumus62@gmail.com

Vogelverrassing Marsweg

Voor twee jaar terug werd ik gebeld door Anna Bodon, (lid VWG) dat zij sinds enkele jaren beschikte over een groot bosperceel tussen Gorssel en Eefde. In het bos waren al eens door de vorige eigenaar nestkasten opgehangen, maar die bleken inmiddels duidelijk aan vervanging toe. Haar vraag aan mij was duidelijk. Graag nieuwe kasten in mijn bos. En hoeveel kunnen er hangen? Na een eerste inventarisatie, kwam ik uit op twintig kleine nestkasten en twee kasten voor een Bosuil en Torenavalk. Na het ophangen van de kasten in 2019 bleek dat de locatie prima te zijn voor Kool- en Pimpelmezen, maar ook voor de Bonte Vliegenvanger. De resultaten waren dan ook direct veel belovend met bijzonder grote legfels. Van de twintig kasten bleken er vorig jaar drie bezet te zijn met de Bonte Vliegenvanger. In dat voorjaar werden er door Gerard Boere, 11 jongen geringd. De kasten van Uil en Torenavalk werden wel bezocht maar niet in gebruik genomen. Dit voorjaar (2020) was veel belovend en dat bleek dan ook. Alle twintig kasten waren bezet en het wachten was nu hoe de verhouding zou zijn tussen de diverse soorten en een daarbij behorende opbrengst. Na de eerste kastencontrole een bezetting van: 10 Koolmees, 6 Pimpelmees, 4 Bonte Vliegenvanger en 1 Boomklever. Gezegd moet worden dat na een vierde controle er enkele veranderingen hadden plaats gevonden. Zowel bij de Kool- en Pimpelmees en Bonte Vliegenvanger, waren enkele legfels verlaten. Toch heeft Gerard nog 8 jonge vliegenvangers kunnen ringen. De grootste vogelverrassing moest nog komen en zo iets opmerkelijks ben ik na al die jaren van heel veel kasten controleren nog

nooit tegen gekomen. In eerste instantie werd een kastje bezet door een Bonte Vliegenvanger met 2 eitjes, maar bij een tweede controle lagen er ook 2 eitjes van de Pimpelmees bij. Regelmatig komt zo iets voor maar dan net anders om. Bij de volgende controle werd mijn verbazing totaal! De Pimpelmees bleek te broeden op het legsel met 7 eigen eitjes, maar ook met 5 eitjes van de Bonte Vliegenvanger. Heel bijzonder en geweldig!! Wat staat er te gebeuren na het uitkomen van de eitjes? Gaat de Pimpelmees de jonge vliegenvangers grootbrengen? De uitkomst is bijzonder onzeker. Een week later. We schrijven 2 juni en in de middag loopt de temperatuur op tot 28 graden. Het is bijzonder droog en warm. Ik loop gelijk door naar kastje 20 en wat kan ik verwachten? Jonge vliegenvangers of jonge pimpelmezen of beide? Het zijn 7 jonge pimpelmeesjes die met hun bekjes vragen om voer. Onder hen liggen de eitjes van de Bonte Vliegenvanger. Teleurstelling, maar ik had het wel beetje verwacht.

Al teruglopend controleer ik ook de andere kasten. Halverwege word ik op een zomers concert getraceerd. Boven in een kruin van een eik, roept een wielewaal en al vrij snel zie ik er nog meer vliegen tussen de boomtakken door. Ze, (jonge wielewalen) laten zich al brabbelend horen en vliegen uiteindelijk met z'n zessen verder het bos in. Mijn middag controleren kan niet meer stuk. De grootste verrassing is uitgebleven, maar we hebben een leuke foto eraan overgehouden.

Henk Hietbrink

Oeverzwaluwen

Afgelopen voorjaar, in april, liep ik op de dijk bij de Deventer Kano Vereniging en keek ik naar de stenen oeverzwaluwenwand. Vol met graffiti, overal mensen met loslopende honden, 2 oefenvelden voor de kanovereniging..... Ik dacht: "Je zult wel gek zijn als Oeverzwaluw om hier te gaan broeden, als er op ongeveer 300 meter zo'n prachtige zandwand ligt tussen de IJssel en de Bolwerksplas."

Tot mijn verbazing en vreugde zag ik op 18 juni dat er rond diverse gaten al bijna vliegvlugge jongen zaten; in sommige telde ik er wel 3.

Vandaag, precies een maand later, ben ik weer eens gaan kijken en zag ik bij wel 15 nestingen activiteit. Zwaluwen vlogen af en aan, met voer naar binnen en met poepzakjes weer naar buiten, maar ik kon geen jonge vogels zien. Die zaten nog veilig achterin het nest.

Soms kun je er gewoon geen chocola van maken waarom vogels ergens gaan broeden. Het beste is om er gewoon van te genieten....

Zweitse Scheringa

Steenuilenpret

"Als je op Funda behalve foto's van huis en tuin ook een foto ziet van een Steenuil in een holte in een halfdode boom, dan weet je het eigenlijk al: droomhuis gevonden".

Aan het woord is Margreet Zetsma, sinds november vorig jaar is ze samen met haar echtgenoot Wilbert in Terwolde, in onze buurt komen wonen. Wij hadden "onze" Steenuil vijf jaar geleden zien vertrekken naar dat huis net over de dijk. De toenmalige bewoner hing een steenuilenkast op, en foetsie was de onze. De nestholte in onze oude appelboom had jarenlang als nest gediend, maar die was waarschijnlijk te overwoerd geraakt. Kortom, verdriet aan onze kant, en ook jaloezie omdat deze nieuwe burens ook al een bijzonder vruchtbaar ooievaarsnest hadden aangetroffen daar aan de andere kant van de dijk. Tijd voor een interview over hun ervaringen dus.

Margreet: "In de winter zagen we eerst één Steenuil, maar daarna steeds vaker twee uilen op de uitloopplank voor de kast zitten. Tegen de schemering was het een komen en gaan. Ze zaten volop te flikflooiën en bezochten de kast met grote regelmaat. Maar toch waren ze ook steeds weer even weg".

Margreet en Wilbert zijn nieuw in onze IJsselregio. Ze komen uit Amsterdam en genoten afgelopen winter volop van de vele ganzen en andere vogels die letterlijk in hun tuin bivakkeerden.

Margreet: "Tegen de lente zagen we steeds maar één Steenuil, bovendien hoorden we van andere burens dat er een dode Steenuil was gevonden aan de dijk; waarschijnlijk een verkeersslachtoffer. We vreesden dan ook dat het niet goed zou komen met onze Steenuilen. Met een zucht van verlichting zagen we er na een tijdje toch steeds weer twee. Helemaal blij zijn we als we zo half mei tekenen zien van in en uitvliegende oudervogels. De een komt duidelijk moeilijker de kast in dan de ander. Wie van de twee is de dikkere? Is er verschil tussen de man en de vrouw of is deze uil gewoon wat minder atletisch? We zijn beginnende Steenuilen-"bezitters" en genieten volop.

En dan, op een avond, zien we ook een jong op de plank en nóg een. O, wat schattig! We turen avond aan avond door kijker en telescoop vanuit de huiskamer naar de kast. Dit is ultiem genieten! Geen tv meer nodig hier. Ouders vliegen af en aan, de kleintjes krijgen insecten, vooral meikevers zo te zien. En ze groeien er goed op. Na korte tijd zijn ze al bijna even groot als hun ouders. De Merels, die hun nest in de heg onder de kast hebben, vinden die bovenburen duidelijk niet zo geslaagd; ze vliegen met duikvluchten richting plank waar de Steenuil stoïcijns blijft zitten en hooguit even knippert met zijn ogen. Als het hem teveel wordt, haalt hij uit met zijn poot.

We leggen het allemaal vast met de wildcamera, waarop we ook zien dat de Merel af en toe succes heeft, d.w.z. de uil 'valt' van de plank, tot verbazing van zowel Merel als Steenuil. De uil maakt een buiteling op het gras en vliegt dan weg".

Als buurvrouw mag ik af en toe meegenieten van de ontwikkelingen rondom de Steenuiltjes. Wilbert en Margreet delen royaal geweldig leuke filmpjes van hun uilen.

Margreet: "Als het heeft geregend krijgen de jonkies vooral regenwormen te eten. Als er een oudervogel aangevlogen komt is het met z'n allen eropaf om het meeste voer te bemachtigen. De oudervogels landen echter niet steeds op dezelfde plek en dus krijgt ook het achterblijvertje (dat steeds angstvallig in de kastopening blijft zitten) te eten. -

Ergens in deze periode horen we overdag in de tuin een Steenuiltje vanuit een struik roepen. We horen en zien ook de ouderuil waarschuwen als we dichterbij komen. Een jong is kennelijk uit het nest gevallen en in een struik beland. Met een soort vlindertetje kunnen we het jong vangen en terugzetten bij zijn broertjes en zusjes. 's Avonds lijkt er niets aan de hand, alle uiltjes komen weer buiten op de plank en het voeren gaat gewoon zijn gang. Wat een voorbeeldige ouders!

Vrijdag 12 juni is het zover, ze worden geringd! Geert van Dijk van de steenuilenwerkgroep Oost- Veluwe komt aan het eind van de middag, samen met Marcel van de steenuilenwerkgroep Nijbroek. We hebben

toevallig bezoek uit Amsterdam, dus die vallen met de neus in de boter bij deze primeur. Ook de burens (wij dus, WK), zijn ingeseind, zij willen dit graag meemaken. Al met al dus een drukte van belang als Marcel met vier zakjes met elk een Steenuiltje aan de arm van de ladder afkomt. Elk jong wordt zorgvuldig gewogen, gemeten en bekeken en al die tijd blijft hij rustig (of verstaend van angst?) zitten, laat zich bewonderen en fotograferen voordat hij weer in het zakje verdwijnt. "Ze blijken goed gezond, misschien iets onder het streefgewicht maar deze gaan het zeker redden, aldus Geert die de nodige uitleg geeft".

We schrijven dit verhaal 25 juli. De uiltjes zijn inmiddels uitgevlogen. Er is nog twee keer een jong van de plank gevallen vertelt Margreet en vervolgens uit de heg gevist en terug gezet. Maar uiteindelijk zijn ze alle drie gezond uitgevlogen.

Margreet: "We weten dat het gebeurt, maar het was toch akelig om te zien dat een van jongen vrij kort er na, in de boomgaard door een buizerd werd gepakt. Andere jongen zien we inmiddels regelmatig in onze kerkuilenkast zitten. Of dat een goed idee is weten we niet want die kast hangt open en bloot en het is een erg grote opening, maar kennelijk vindt hij het daar

leuk. Ook de veldschuur is een geliefd plekje. Hoewel de rust teruggekeerd is rondom de steenuilenkast zien we de oude uilen nog regelmatig op het plankje zitten. We horen ze nog vaak alarmeren, dus de overgebleven jongen zijn nog in de buurt.

Het was een heel bijzonder voorjaar. We hadden behalve de Steenuilen ook jonge Ooievaars, inmiddels door Ronald en Wim geringd, en achter in onze hank steekt een bever af en toe zijn kop boven water. Dat stond allemaal niet op Funda; kregen we er gewoon bij. We zijn heel bij met ons stekkie aan de IJssel" Hier hoef ik niks aan toe te voegen, behalve dat het fijn is dat we af en toe mogen meegenieten.

Terwolde, Wil Kroon en Margreet Zetsma

Onomatopoeie

Onomatopoeie, één van de gekste woorden van de Nederlandse taal. Tenminste, dat vindt Jelle Reumer. In zijn column voor Vroege Vogels gaat hij langs de verschillende vogelnamen die klinken naar het geluid dat hij of zij maakt. De Tjiftjaf is leuk, maar of dat ook zijn favoriet is? Kent u de onomatopoeie? Je hebt ze in soorten en maten, meestal hebben ze betrekking op vogels. Er zijn stettlopende onomatopoeën, kleine bruine onomatopoeetjes, melancholieke onomatopoeën en er is één zoogdieronomatopoeie.

Onomatopoeie is eerlijk gezegd een van de gekste woorden die ik in de Nederlandse taal ken. Het is van oorsprong Grieks, afkomstig van 'onoma', naam, en 'poieo' wat maken betekent. Letterlijk dus 'naam maken' en dan maken in de zin van imiteren of na-doen.

Winterkoninkje

Een onomatopoeie slaat op een dier dat is genoemd naar het geluid dat hij of zij maakt. Koekoek is een onomatopoeie, maar Winterkoninkje niet, want de Koekoek roept 'koekoek' maar het Winterkoninkje zegt geen 'winterkoninkje' of iets dat daar ook maar in de verte op lijkt. Zo simpel is het dus en zo kennen we er een hele hoop.

Wat denkt u van de Tjiftjaf, de Kievit en de Oehoe, die zich allemaal netjes met hun naam aan ons voorstellen. De Grutto doet dat ook, maar die is een beetje dyslectisch, want hij zegt geen 'grutto' maar 'togrut'. Luister maar eens, de Grutto zegt 'togrut, togrut, togrut'. Grutto is dus min of meer een achterstevoren onomatopoeie.

Koe

Er zijn ook vogels die in het Nederlands geen onomatopoeie zijn, maar in andere talen wel. De Wulp bijvoorbeeld, die zegt geen 'wulp' tegen ons, want hij praat Engels. 'Curlew, curlew', dat lijkt meer op wat een Wulp roept. Er is trouwens bij mijn weten ook één zoogdier dat zich aan de regels van het onomatopoeeschap houdt, en dat is de koe. De koe is een onomatopoeie, vooral indachtig de wat langer aangehouden uitspraak van zijn naam in het Duits (Kúúúúh).

Een en ander, dat zagen we al bij de Wulp, is dus nogal afhankelijk van de taal. De koe is een onomatopoeie in het Duits en het Nederlands, maar in de Romaanse talen weer niet; daar is het een vache of vaca en dat lijkt onomatopoeie-technisch nergens op.

De ultieme onomatopoeie

De ultieme onomatopoeie betreft het dier dat in alle talen, én ook in zijn wetenschappelijke Latijnse naam, een onomatopoeie is. En dat is de Hop. De Hop is niet alleen een van de mooiste vogels die ik ken, het is ook de beste onomatopoeie. Upupa in het Latijn én het

Italiaans, Hop in het Nederlands, Hopf in het Duits, Huppe in het Frans, en Hopoe in het Engels, wat nog het meest in de buurt van de klank komt omdat het uit twee lettergrepen bestaat.

Eigenlijk zou de Hop geen 'hop' moeten heten, maar 'hophophop'. Want dat is wat de Hop zegt. Soms hoor ik hem tijdens een warme zomerdag als ik kampeer in Frankrijk. Heel uit de verte komt dan over de glooiende weilanden met een bijna mechanisch ritme een melancholiek 'oep-oep-oep, oep-oep-oep, oep-oep-oep'. Als ik dat hoor, kan mijn dag niet meer stuk. De Hop is van alle onomatopeetjes mijn grote favoriet. Maar troost u, de Tjiftjaf is ook leuk hoor.

Jelle Reumer

Met dank aan Vroege vogels

Hartstikke blij met drie jonge Rüppells Gieren

Diergaarde Blijdorp is gesloten vanwege Covid-19. Het werk van de verzorgers gaat door. En wij mogen meekijken.

Er zijn 3 Rüppells Gieren -Gyps rueppelli- geboren in de Rotterdamse dierentuin en dat is zeer bijzonder. In het groene park zijn, onder het oog van misschien wel meer mensen dan ooit, twee van deze vogels uit het ei gekropen op de Afrikaanse gierenrots. Via live webcams kunnen mensen van over de hele wereld meekijken naar deze ernstig bedreigde diersoort en -wees gerust- de gieren merken er niets van. "Het eerste jong is in de broedmachine ter wereld gekomen en inmiddels geadopteerd door een stel Witrug Gieren, waarvan het ei onbevruucht bleek. De andere twee kuikens worden door hun eigen ouders grootgebracht", zegt teamleider en curator vogels, Maarten Vis. Hij coördineert sinds vorig jaar het Europese fokprogramma voor de Rüppells Gier. Hij lijkt een trotse vader, en terecht. Want wereldwijd gaat het helaas slecht met gieren. "In Afrika worden gestroopte olifanten en neushoorns vergiftigd, om de aasetende gieren te doden. Stropers worden zo minder snel gelokaliseerd door parkwachters. Normaal gesproken zweven grote aantallen gieren boven de karkassen, tot op wel elf kilometer hoogte. Hiermee is het de hoogst vliegende vogelsoort. Door met deze dieren te fokken, kunnen we een bijdrage leveren aan het behoud van deze soort." Kijk mee op:

diergaardeblijdorp.nl/webcams/

Aalscholvers hebben super oren

Kikkers en schildpadden horen prima onder water. Die brengen daar ook behoorlijk wat tijd door. Veel meer tijd dan de Aalscholver. Die duikt slechts snel om een visje te scoren. Maar ook hij heeft super oren, toont een Deens onderzoek.

Flits-duiken voor visjes.

Pakweg 30 seconden duikt de Aalscholver onder in zijn jacht op vis. Tot liefst 35 meter diep. Dat is niet zo eenvoudig, ook al heeft hij speciaal uitgeruste ogen. Je kunt zijn gezichtsscherpte onder water vergelijken met die van ons als we onder water zwemmen, zonder duikbril op. De Aalscholver ontwaart een prooi pas op zo'n meter afstand. Tel daarbij op dat hij vaak duikt in troebel of donkere wateren, en je vraagt je af hoe hij er in slaagt zo efficiënt te jagen. Het antwoord zit 'm deels in zijn oren, zo blijkt.

Het gehoor van Aalscholvers bepalen, dat ging (ongeveer) zo:

Biologen van de Universiteit van Zuid-Denemarken wilden weten hoe het precies zit met het gehoor van de "waterraaf". Dat hij geluiden onder water oppikt was al uit eerder onderzoek bekend, maar meer ook niet. Het Deense team ving wilde Aalscholvers van zo'n 4 tot 6 weken oud en verdoofde de vogels. Vervolgens plaatsten ze elektroden op hun kopjes om zo de hersenactiviteit te kunnen meten als reactie op geluiden. Daarna speelden ze geluiden af, in de lucht en onder water. In het laatste geval hielden ze de kopjes van de jonge vogels zo'n 10 cm onder water, terwijl ze hen beademden. Ook verrichtten ze sectie op de oren van enkele (veelal op natuurlijke wijze gestorven) dieren. Zo wilden ze meer ontdekken over de anatomie van het Aalscholver-oor.

Superoren.

De bevindingen: het brein van de vogels reageerde bij geluiden boven water ongeveer hetzelfde als onder water. Een Aalscholver hoort onder de waterpiegel dus ook uitstekend. Dat dankt hij waarschijnlijk aan zijn bijzonder gebouwde middenoor: dat lijkt op dat van kikkers en schildpadden. Ook als hij duikt, pikt hij daarmee geluiden op tussen de 1 en 4 kHz. Laat dat nou precies de geluidsfrequentie zijn van één van zijn favoriete maaltjes: de haring.

Met dank aan Roots.

Informatie vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Vogelwerkgroep "De IJsselstreek" is een actieve vrijwilligersorganisatie, die zich sinds 1967 bezig houdt met de bescherming van vogels in het IJsselgebied tussen Wijhe en Zutphen.

De activiteiten van de werkgroep bestaan onder meer uit cursussen, nestkast onderhoud, inventarisaties en tellingen van soorten en speciale gebiedsinventarisaties.

Maandelijks vindt een ledenbijeenkomst plaats in de Ulebelt, Maatmansweg 3 7425 NC Deventer. (niet in de maanden juli en augustus!). Aanvang ledenbijeenkomst is 20:00 uur.

LET OP! In verband met Covid-19 vinden de ledenbijeenkomsten voorlopig plaats in het Hof van Colmschate in Colmschate!

Ook zijn er maandelijks excursies. Zie achterzijde van dit blad excursies en activiteiten.

Lid worden: Mail het secretariaat vwgijsselstreek@gmail.com en geef je naam, adres en telefoonnummer(s) door. De kosten voor het lidmaatschap bedragen €14 per jaar te voldoen na verzoek van de penningmeester.

ABN-AMRO bank: rekeningnummer IBAN NL28ABNA0470387297 t.n.v. vogelwerkgroep "De IJsselstreek"

Contactpersonen:

Informatie ooeivaars: Henk Hietbrink, 0575-491992

WOP onderzoek en publicaties: Marlies Ellenbroek: hengforden@planet.nl

Kolonievogels Piet Schermerhorn, pschermerhorn@concepts.nl

Steenuilwerkgroep: Anne Buytenhek: anne2205@gmail.com

Kwartelkoning: Wil Gerritse, wilgerritse022@gmail.com, 06 4791 2291

Roofvogelwerkgroep Deventer: Johannes Bouwhuizen: j.bouwhuizen@gmail.com

Waarnemingen: Jeroen Kuipers, jkuipers01@gmail.com

Junior Vogelclub: Mark Hoksberg, 06-24129174

Watervogeltelling: Ellen Somhorst, e.somhorst@hotmail.com

Invulling programma ledenavond: Harry Dijkerman, harry-dijkerman@zonnet.nl

Gewonde vogels: St Vogelasiel Noah, Halle, 0314-390027

E. vd Werf, Kampen, 06-22604478

Internetsite: www.vwg-deijsselstreek.nl

Contactadres: vwgijsselstreek@gmail.com

 Facebook: Vogelwerkgroep de IJsselstreek Deventer <https://www.facebook.com/groups/vwgdeijsselstreek/>

Aanleveren kopij

Inleveren kopij voor volgende editie (Nr. 97) van de IJsvogel, uiterlijk 20 oktober 2020 bij Ellen Somhorst (e.somhorst@hotmail.com)

Alléén tekst mag met opmaak in Word aangeleverd worden! Zonder foto's en tabellen dus! Teksten mogen niet langer zijn dan 850 woorden. Foto's en tabellen moeten apart aangeleverd worden in jpeg-formaat, niet groter dan 1 Mb

Coverfoto's met een minimale paginabreedte van 2000 pixels en minimaal 2 Mb groot aanleveren bij de redactie!

Bij foto's graag in de titel van het bestand de naam van het artikel waar de foto bij hoort vermelden (b.v. IMG445-IJsvogel). Dan is het voor de redactie makkelijker om de juiste foto's bij het juiste artikel te krijgen.

Zowel tekst als foto's voorzien van bron/naamsvermelding. Artikelen en foto's zonder bron- of naamsvermelding of die op een andere manier niet voldoen aan bovenstaande eisen zullen niet geplaatst worden!

Excursies en activiteiten

- 26 september Ringbaan Hackfort. Organisatie Gerard Boogaert
- 7 oktober Ledenavond. Lezing over de wilde eend door Ronald Groenink
- 31 oktober Excursie Diepholz (Onder voorbehoud)
- 4 november Ledenavond. Lezing over de rode wouw verzorgd door Mark Zekhuis
- 28 november Excursie Pannerden en Lobberdensche waard (Onder voorbehoud)
- 2 december Ledenavond.
- 19 december Excursie IJssel van Deventer tot voorbij Zutphen Veluwe zijde (Onder voorbehoud)

Alle excursies zijn i.v.m. Covid-19 onder voorbehoud! Voor up to date informatie zie website.

Watervogeltelling is altijd met de fiets vanaf de spoorbrug aan de kant van Deventer naar het pontje bij Gorssel. Vertrektijden zie website agenda.

Aanmelden excursies via de website: <https://vwg-deijsselstreek.nl/>

Hier vind je ook alle info en vertrektijden over de excursies.

Inschrijven excursies kan vanaf de 1ste van de maand tot 2 dagen voor de excursie!

Bij vervoer per auto wordt de brandstof met de bestuurder verrekend op basis van 0,20 cent per kilometer!
Vertrek excursies bij de voormalige Tropische Landbouwschool, hoek Centuurbaan – Brinkgreverweg.

Ben je verhinderd meld je dan af via e-mail of telefoon bij een van de excursieleiders! Op de dag van de excursie zelf uitsluitend telefonisch afmelden! Info hierover zie bij de desbetreffende excursieinfo op de website.